

Kadernota 2020-2023

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Omgevingsanalyse	7
<i>Inleiding</i>	7
<i>De Economie</i>	7
Ontwikkelingen en opgaven Gemeente Eijsden-Margraten	11
<i>Sociaal Domein</i>	11
<i>Landbouw en Landschap</i>	11
<i>Duurzaamheid</i>	12
<i>Samenwerking</i>	13
<i>Dienstverlening&Participatie</i>	14
<i>Bedrijfsvoering</i>	15
<i>Overige ontwikkelingen</i>	16
Financiële positie	18
<i>Inleiding</i>	18
<i>Kaders en 'spelregels'</i>	18
<i>Algemene financiële positie</i>	19
<i>Samenvatting meicirculaire 2019</i>	22
Budgettaire overzicht	24
Bijlagen	27
<i>Financiële kengetallen</i>	27
<i>Financiële overzichten</i>	29

Inleiding

In de Kadernota bepaalt de gemeenteraad op hoofdlijnen wat de koers voor de komende jaren is, en ook hoeveel dat in grote lijnen gaat kosten. Daarmee wordt bepaald wat er in ieder geval in de Programmabegroting moet staan om de doelen voor de korte en lange termijn te bereiken.

Een Kadernota geeft dus een richting aan, voor het beleid dat het college van burgemeester en wethouders nog verder moeten ontwikkelen in de begroting.

De doelstelling van de begroting 2020, naar het oordeel van de Provincie, is om er voor te zorgen dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Dat betekent dat de structurele baten de structurele lasten ten minste dienen te dekken. Dit evenwicht geldt voor de begroting inclusief nieuw beleid. Indien de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is dan dient dit de eerstvolgende jaren (uiterlijk in 2022 en 2023) tot stand te worden gebracht.

Schematisch bevindt zich de Kadernota in stap 2 van de planningcyclus bij de gemeente Eijsden-Margraten.

De opzet van deze Kadernota is als eerste een omgevingsanalyse. Hierin hebben wij getracht voor u de voor gemeente Eijsden-Margraten belangrijkste en meest relevante maatschappelijke ontwikkelingen in een handzaam overzicht bij elkaar te brengen.

Het doel hiervan is u een maatschappelijke context te schetsen waarbinnen de gemeente, de regio en de organisatie zich op dit moment bevinden. Dat is van belang bij het maken van bestuurlijke afwegingen en beleidsmatige keuzes.

Belangrijkste ontwikkelingen

De economie koelt af. Het hoge groeitempo van de Nederlandse economie is voorbij en de groei keert terug naar een normaal niveau. De arbeidsdeelname en de werkloosheid zijn weer terug naar de niveaus van voor de grote recessie. Maar de vooruitzichten worden wel minder rooskleurig en daarmee stabiliseert het werkloosheidspercentage.

De meicirculaire geeft aan dat voor de periode van 2020 tot 2024 de omvang van het gemeentefonds neerwaarts wordt bijgesteld oplopend tot structureel € 603 miljoen in 2023. De belangrijkste verklaring daarvoor ligt in de lagere ontwikkeling van de lonen en prijzen. In deze meicirculaire vindt in 2019 ook de afrekening plaats van het definitief vastgestelde accres 2018. Dit accres komt € 148 miljoen lager uit dan in de septembercirculaire 2018 werd geraamd.

De kosten in de WMO stijgen en op de jeugdzorg zijn al grote tekorten ontstaan. Dit heeft er toe geleid dat in 2019 € 420 miljoen en in 2020 en 2021 jaarlijks € 300 miljoen aan het gemeentefonds is toegevoegd. In de paragraaf 'Samenvatting meicirculaire' is dit verder toegelicht.

Intern wordt de focus gelegd op de beheersbaarheid van de kosten binnen het Sociale Domein en de verdere verbetering van de regievoering op de Verbonden Partijen.

De organisatie zet een beweging in gericht op vitalisering en wendbaarheid van de organisatie. Hierbij ligt de nadruk op het komen tot resultaatgerichte teams die inspelen op ontwikkelingen en vraagstukken uit de samenleving. Onderdeel daarvan vormt de herijking van de dienstverleningsvisie naar proces- en resultaat gestuurde activiteiten vanuit een leangerichte benadering en invulling geven aan participatie. Daarnaast wordt er meer en meer samengewerkt, te denken valt aan reeds bestaande gemeenschappelijke regelingen maar ook aan lijn-50 en de recent gestarte samenwerking in het middengebied.

Tevens anticipeert de gemeente Eijsden-Margraten op ontwikkelingen betreffende;

- Landbouw en Landschap;
- Duurzaamheid.

Uit hoofde van wet- en regelgeving wordt ingespeeld op:

- Omgevingswet;
- Rechtmatigheidsverklaring.

Voor dat er keuzes gemaakt worden, dient ook de financiële positie van de gemeente Eijsden-Margraten te worden beoordeeld. Dit is gebeurd op basis van de, door BBV, voorgeschreven financiële kengetallen.

Om aan de financiële normen te blijven voldoen dienen deze periode heldere keuzes te worden gemaakt. Niet alles is meer mogelijk. Niet alleen wat betreft de gemeentelijke middelen, maar ook niet wat betreft de ambtelijke capaciteit en evenmin omdat het past bij de gemeente, de gemeenschap of de organisatie die we willen zijn. Met het oog hierop en de doorontwikkeling van een kwantitatief en kwalitatief aan de maat zijnde organisatie is deze Kadernota opgesteld.

De financiële opgave wordt verder inhoudelijk behandeld in de paragraaf Financiële positie.

Omgevingsanalyse

Inleiding

In dit hoofdstuk hebben wij getracht om voor u de voor gemeente Eijsden-Margraten belangrijkste en meest relevante maatschappelijke ontwikkelingen in een handzaam overzicht bij elkaar te brengen.

Het doel hiervan is om u een maatschappelijke context te schetsen waarbinnen de gemeente, de regio en de organisatie zich op dit moment bevinden. Dat is van belang bij het maken van bestuurlijke afwegingen en beleidsmatige keuzes.

De Economie

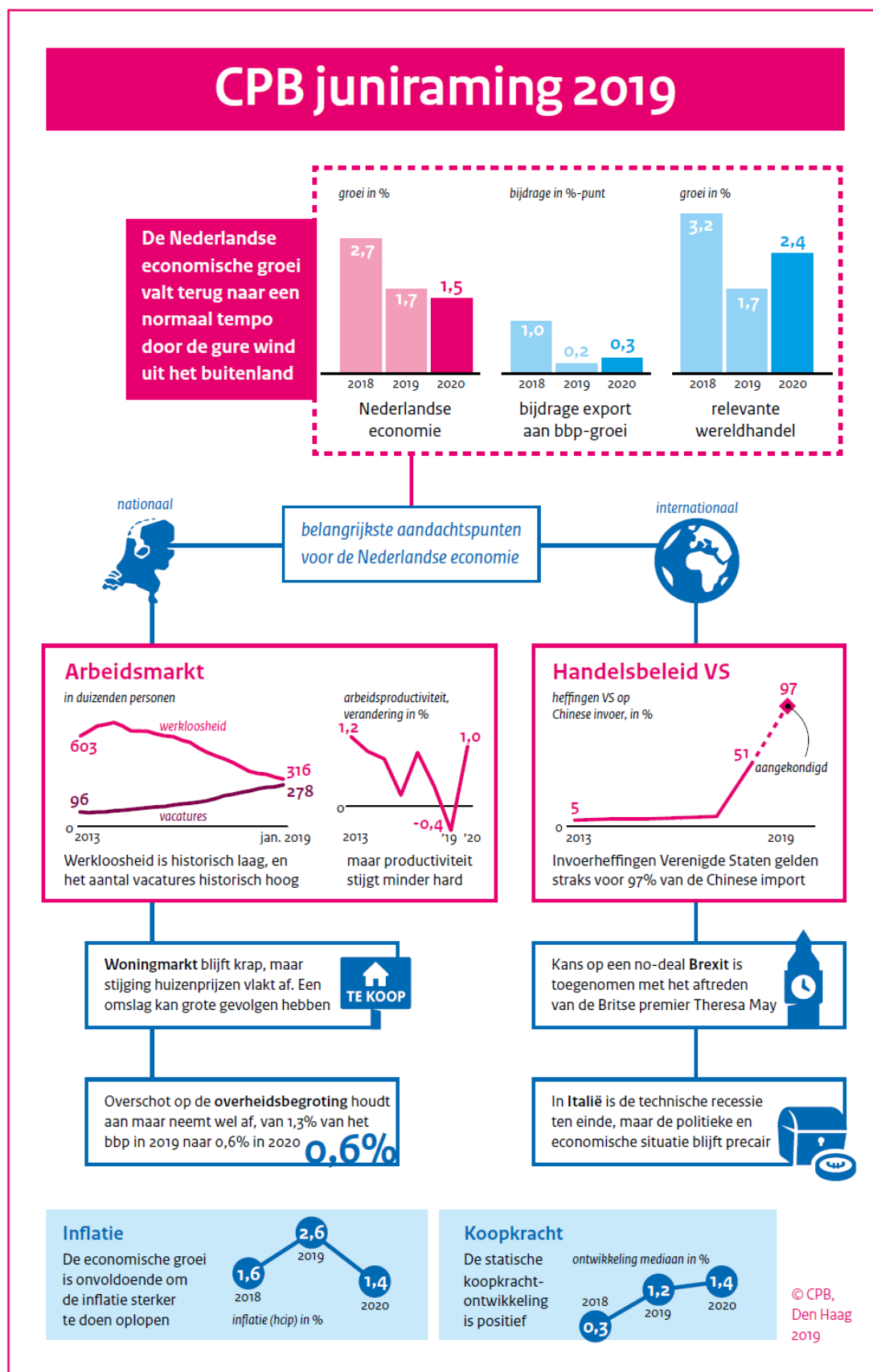
Het bbp is de totale toegevoegde waarde van alle in een land geproduceerde finale goederen en diensten.

- Bbp-groei van Nederland valt terug tot 1,5 procent in 2019 en 2020, rond het structurele groeiniveau en boven het eurozone-gemiddelde voor beide jaren
- Netto exporten vallen terug door lagere wereldhandel.
- Een onverhoopte harde Brexit of escalatie van handelsspanningen kunnen deze ontwikkeling verergeren
- De binnenlandse economische dynamiek blijft overwegend positief
- De economische groei leunt meer dan in vorige jaren op overheidsbestedingen

De Nederlandse economie heeft de periode van hoogconjunctuur achter zich gelaten en zal in 2019 en 2020 rond het structurele groeipad bewegen. In de juniraming van het CPB wordt een bbp-volume-groei van 1,5 procent voor 2020 verwacht.

De ontwikkeling van de wereldhandel staat onder druk en daar heeft Nederland als open economie extra veel last van. Mocht het alsnog komen tot een 'harde' Brexit (en die kans blijft groot), of een escalatie van internationale handelsspanningen, dan zal dat ook de Nederlandse economie negatief raken. De economische groei in Nederland zal dit en volgend jaar daarmee zwaarder leunen op de overheidsbestedingen, die nu een welkome stimulus blijken te geven op dit punt in de economische cyclus. Dit betekent wel dat over- of onderbesteding op de overheidsbegroting een relatief grote invloed zullen hebben op de bbp-groei en derhalve ook op de inkomsten uit het gemeentefonds.

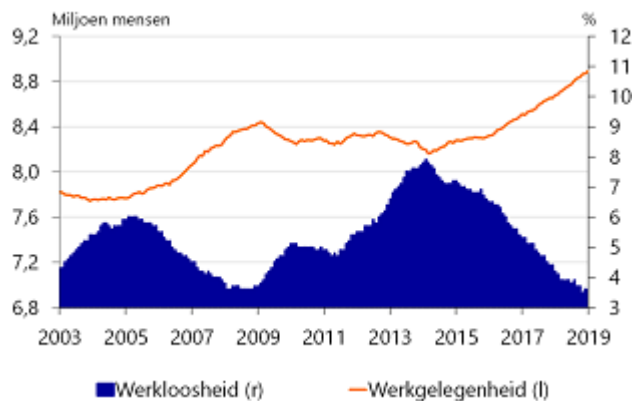
Figuur 1: CPB juniraming 2019

Arbeidsmarkt

De stijging van de werkgelegenheid neemt af. De afgelopen jaren hebben immers al veel mensen een baan gevonden en de poel met mensen die nog aan het werk kunnen is inmiddels echt aan het opdrogen. Hierdoor zal het voor bedrijven – waarvan 26 procent reeds klaagt dat een tekort aan mensen de bedrijfsactiviteiten belemmert – vermoedelijk nog lastiger worden om werknemers te vinden. Een deel van de oplopende werkgelegenheid wordt overigens ingevuld door ouderen die vanwege de verschuiving van de AOW-leeftijd langer blijven werken. Tegelijkertijd blijft de instroom van nieuwe toetreders, zoals pas afgestudeerden, vermoedelijk op peil. Mede hierdoor zal het totale arbeidsaanbod in 2020 iets harder stijgen dan de werkgelegenheid in 2020. Het resultaat is dat de werkloosheid vanaf volgend jaar naar verwachting iets oploopt: van 3,6 procent in 2019 naar 3,7 procent in 2020.

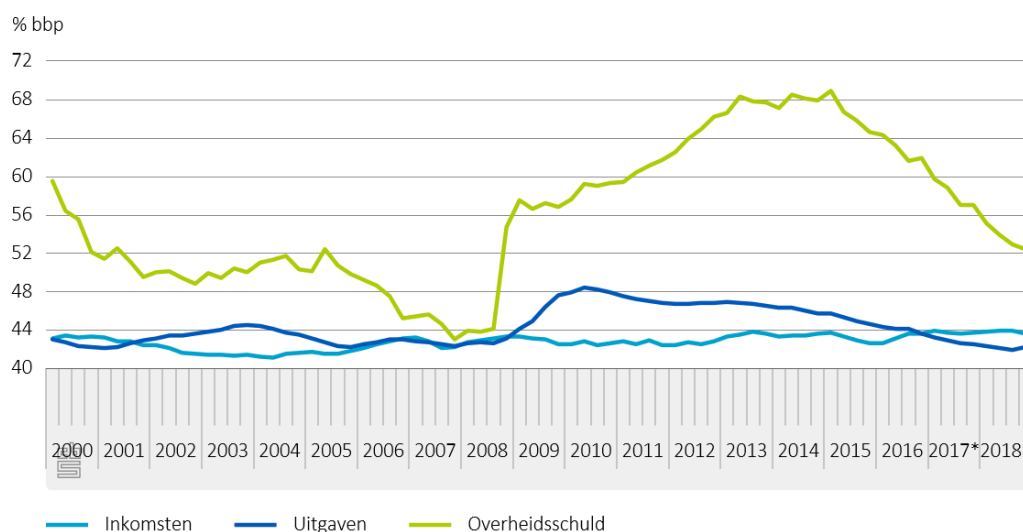
Figuur 2: Steeds meer werkenden, steeds minder werklozen

Overheidsfinanciën

De overheid behaalde in 2018 een begrotingsoverschot van 11 miljard euro. Uitgedrukt als percentage van het bruto binnenlands product (bbp) kwam het saldo uit op 1,5 procent bbp. Niet eerder waren de inkomsten van de overheid in een jaar zoveel hoger dan de uitgaven. Ook is dit de eerste keer sinds de huidige meetmethode dat de overheid drie jaar op rij een overschot heeft gerealiseerd.

Figuur 2. Inkomsten, uitgaven, en overheidsschuld (jaarbasis)

Bron: CBS

Wij verwachten dat de overheidsfinanciën op peil zullen blijven en verwachten dat het overschot op de begroting voor dit jaar op 1,6 procent uitkomt en op 1,2 procent in 2020.

Ontwikkeling woonlasten

De term 'woonlasten' is het totaal van de onroerend zaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en rioolrechten.

Huiseigenaren in vrijwel alle gemeenten zijn in 2019 meer kwijt aan woonlasten dan in 2018. In Meerssen zijn inwoners het duurst uit met € 1009,19 per jaar. In Beesel ben je het goedkoopst uit met een bedrag van € 618,56. In gemeente Eijsden-Margraten bedraagt dit € 849.

De opbrengst van de onroerend zaakbelasting wordt gevormd door het tarief vermenigvuldigd met de WOZ waarde. Onderstaand overzicht geeft het tarief in percentages van de WOZ-waarde in vergelijking met de overige gemeenten in de provincie Limburg:

Tabel 3: OZB-tarieven

	OZB-tarieven	Tarief eigenaar woningen	
	Gemeente	2018	2019
1	Heerlen	0,2232%	0,2198%
2	Sittard-Geleen	0,1873%	0,2102%
3	Simpelveld	0,2046%	0,2046%
4	Kerkrade	0,1948%	0,2003%
5	Brunssum	0,1646%	0,1971%
6	Venlo	0,1967%	0,1971%
7	Landgraaf	0,1816%	0,1784%
8	Meerssen	0,189%	0,1756%
9	Gulpen-Wittem	0,175%	0,167%
10	Valkenburg aan de Geul	0,1713%	0,1659%
11	Stein	0,1642%	0,1575%
12	Beekdaelen	X	0,1568%
13	Voerendaal	0,1414%	0,156%
14	Beek	0,1546%	0,1559%
15	Horst aan de Maas	0,161%	0,152%
16	Vaals	0,1507%	0,1486%
17	Venray	0,1538%	0,1479%
18	Eijsden-Margraten	0,1525%	0,1475%
19	Echt-Susteren	0,1431%	0,1407%
20	Roermond	0,1421%	0,1406%
21	Beesel	0,1324%	0,1325%
22	Nederweert	0,138%	0,1315%
23	Mook en Middelaar	0,1327%	0,1264%
24	Maastricht	0,127%	0,123%
25	Bergen	0,1279%	0,1229%
26	Roerdalen	0,1258%	0,1206%
27	Weert	0,1208%	0,116%
28	Gennep	0,121%	0,115%
29	Leudal	0,1143%	0,1096%
30	Maasgouw	0,1112%	0,1072%
31	Peel en Maas	0,1042%	0,1015%
	Gemiddeld Provincie Limburg	0,1544%	0,1524%

(Bron: Belastingoverzicht 2019)

Ontwikkelingen en opgaven Gemeente Eijsden-Margraten

In deze Kadernota wordt op een hoog abstractieniveau de ontwikkelingen en opgaven gerapporteerd waar onze gemeente de komende jaren mee te handelen heeft of zich op dient te richten. Dit is vertaald in de volgende 6 hoofdpunten:

- Sociaal Domein
- Landbouw en Landschap
- Duurzaamheid
- Samenwerking (Middengebied, Lijn 50, Vebonden Partijen)
- Dienstverlening&Participatie
- Bedrijfsvoering
- Overige ontwikkelingen

Sociaal Domein

De grootste opgave voor de komende jaren is het “in control” komen en het efficiënt werken in het sociaal domein. Daartoe werken wij aan een toekomstbestendige inrichting gecombineerd met een financieel gezond beleid in het sociaal domein. In dat licht zullen ook alle bestaande samenwerkingsverbanden (b.v. SZMH) nadrukkelijk tegen het licht gehouden worden.

Wij focussen op de verdere transformatie in het sociaal domein. Die transformatie gaat over mensen en hun directe omgeving. Hierbij is het uitgangspunt dat de samenleving en ieder mens daarin mogelijkheden of sterke kanten heeft om op eigen wijze - eventueel met ondersteuning – vorm te geven aan zijn sociale omgeving en zijn eigen leven, ook wanneer de (persoonlijke) omstandigheden minder gunstig zijn. Belangrijk is dat die sterke kanten worden aangesproken en optimaal benut. Onze voorzieningen en faciliteiten blijven wij daarom richten op het versterken van de individuele en collectieve kracht. De sociaal-maatschappelijke vraagstukken pakken wij samen met onze inwoners en maatschappelijke partners op. Wij gaan meer dan voorheen kerngericht werken: wij zijn makkelijker bereikbaar en meer herkenbaar voor onze inwoners en wij staan in betere verbinding met onze maatschappelijke partners. Wij blijven investeren in de samenwerking met en tussen die maatschappelijke partners. Wij blijven investeren in algemeen toegankelijke (participatie)voorzieningen en informele zorg- en ondersteuning en zetten professionele zorg- en ondersteuning (maatwerkvoorzieningen) efficiënter in. Die maatwerkvoorzieningen houden wij daardoor beschikbaar, toereikend en betaalbaar en kunnen aan de meest kwetsbaren passende hulp en ondersteuning bieden.

Landbouw en Landschap

Onze 15 dorpskernen zijn omgeven en verbonden door een groot mooi buitengebied. In dit buitengebied werken, wonen en recreëren mensen. Door allerlei ontwikkelingen staat het buitengebied volop in de belangstelling. De gemeente Eijsden-Margraten wil daarom een duidelijke visie ontwikkelen voor haar buitengebied. Een visie waarin ruimte is voor ontwikkeling, met respect voor de kwaliteit van het landschap.

Vanuit het proces van buitengewoon buitengebied wordt bepaald waar wij ons op moeten richten betreffende landbouw en landschapsbeheer en hoe we hier mee omgaan.

Op het gebied van Landbouw en Landschap zien we onder andere de volgende ambities en opgaven op ons afkomen:

- Hoe dragen we bij aan de vitaliteit van (agrarische) bedrijven waarbij rekening gehouden wordt met onder meer investeringskracht, financieringsvraagstukken, het belang van een locatie voor het landschap, kleinschaligheid en de relatie met toerisme, energietransitie en klimaatopgaven;
- Hoe kunnen we de ontwikkeling richting meervoudig ondernemerschap, mede in de zoektocht naar het agrarisch bedrijf van de toekomst en de aankomende asbestproblematiek stimuleren en faciliteren;.
- Hoe gaan we de lokale productie- en distributieketens faciliteren, mede op basis van gebiedseigen producten zoals fruit en wijn. En hoe kunnen we in Zuid-Limburg de unieke streekidentiteit en het culinaire erfgoed van de streek versterken?
- Hoe kunnen we de (ondernemers in de) landbouw (laten) verbreden in werkzaamheden richting toerisme/recreatie, landschapsbeheer, duurzaamheidsopgaven en erfgoedbeheer, mede in relatie tot leefbaarheid en recreatie;
- Hoe kunnen we de rol van landschapsbeheerder verankeren in het ondernemerschap bij de huidige en toekomstige ondernemers binnen de landbouw;
- Hoe creëren en beheren we een aantrekkelijk en klimaat adaptief landschap?
- Onderzoek en ondernemerschap te verbinden in het streven naar een experimenteerregio voor voedselproductie, -distributie en -consumptie in samenwerking met de Brightlandscampussen, zodat kennis (experimenteerruimte, oplossings- en financieringskennis, verdienmodellen) opgeschaald wordt
- Hoe gaan we Natura2000-gebieden verbinden met het landschap om biologische diversiteit en landschappelijke attractiviteit te verbeteren.
- Hoe gaan we vrijkomende agrarische bebouwing oppakken binnen de kernwaarden van het Buitengewoon Buitengebied, mede in relatie tot ontstening en behoud van cultuurhistorische waarden.

We staan in onze gemeente aan de vooravond van vele vragen en opgaven die een transitie binnen de Landbouw in beweging zal gaan brengen. De opgaven zijn inmiddels onderkend binnen het Middengebied. Gezien de omvang van het aantal landbouwers binnen onze gemeente en de vraagstukken die op dit vlak opdoemen vanuit het project Buitengewoon Buitengebied is met aandacht voor de kernwaarden van het buitengewoon buitengebied een actieve rol vanuit de gemeente op dit vlak vereist.

Duurzaamheid

De komende jaren vormt de energietransitie een belangrijke opgave waar we als gemeente een duidelijk antwoord op zullen moeten geven. Om de wettelijke en lokale opgaven te kunnen realiseren is samenwerking binnen de overlegtafels van de RES (regionale energietransitie), het Middengebied en Lijn 50 noodzakelijk. Alsook zullen middels een nog vast te stellen meerjaren uitvoeringsprogramma diverse lokale projecten een plek gaan krijgen. Samen met de raad, samenleving en overige stakeholders zullen de opgaven voortvarend dienen te worden aangepakt willen we voldoen aan de ambitie dat we in 2040 energieneutraal zijn. Op dit moment zijn meerjarig geen reguliere middelen in de begroting voorzien om de energietransitie nader vorm en inhoud te geven en te ondersteunen. Wij zullen vanuit de samenwerking Middengebied en specifiek RES de opgave t.a.v. duurzaamheid oppakken. Eventuele incidentele te ontvangen middelen, te denken valt aan RES gelden, zullen we inzetten om vorm te geven aan het vraagstuk van duurzaamheid

Samenwerking

Verbreding en verdieping van de samenwerking Middengebied Zuid-Limburg

Zuid-Limburg, een regio met samenhangende opgaven en complementaire kwaliteiten van stedelijke gebieden en het groene Middengebied. De complementariteit, eigenheid en toegevoegde waarde van zowel de stedelijke dynamiek en als dorpse geborgenheid maken Zuid-Limburg als regio uniek.

Echter, de economische ontwikkeling van het Middengebied Zuid-Limburg vraagt een andere benadering dan het stedelijke gebied. Daar waar in het stedelijke gebied de benadering gericht is op groei, is de benadering in het Middengebied gericht op het behoud van kwaliteit, duurzaamheid en kleinschaligheid. Vanuit die optiek hebben de Colleges van Stein, Beekdaelen, Voerendaal, Simpelveld, Valkenburg aan de Geul, Meerssen, Gulpen-Wittern, Vaals en onze gemeente een verdiepend onderzoek laten uitvoeren naar de economische structuurversterking en strategische ontwikkelvisie voor het Middengebied.

Het verdiepende onderzoek **“van groene hart naar groene long”**, uitgevoerd door prof. Dr. Luc Soete begin 2019, ligt aan de basis om te komen tot een unieke en aantrekkelijke regio met eigenstandige en complementaire ontwikkelopgaven als Middengebied in de Euregio Maas Rijn. Deze ontwikkelopgaven richten zich hoofdzakelijk op een viertal programma's:

- *Landbouw en Landschap*
- *Toerisme*
- *Duurzaamheid*
- *Gezondheid*

Willen we uitvoering geven aan de geschetste opgaven zal samenwerking al dan niet in variërende samenwerkingsverbanden met onze partners in het Middengebied, met stakeholders en externe betrokken partners geïntensiveerd moeten worden. Om de processen en de inzet van mensen te faciliteren, is vanuit de gemeenten in het Middengebied voorgesteld om jaarlijks een bedrag (in maximale zin 6 euro) per inwoner hiervoor te reserveren, e.e.a. in lijn met de afgelopen jaren beschikbaar gestelde middelen voor economische regionale structuurversterking. Met dát verschil dat hieraan een concreet uitvoeringsprogramma, specifiek afgestemd op de vraagstukken voor het landelijke gebied, wordt opgepakt, hetgeen op individuele basis niet vorm gegeven kan worden.

Lijn 50

Naast de ontwikkelingen binnen het Middengebied zijn wij als 'Lijn50 gemeenten': Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern en Vaals stevig verbonden met het Heuvelland. Deze verbondenheid is niet alleen emotioneel, maar ook functioneel en wordt gevoed vanuit de gezamenlijke kernwaarden en de gedeelde principes die wij als Lijn50 gemeenten vanuit de Cittaslowgedachte de komende jaren verder met elkaar zullen uitbouwen.

De drie raden hebben recentelijk aangegeven meer richting en sturing aan deze samenwerking te willen geven. De samenwerking tussen de drie gemeenten krijgt namelijk meer inhoud en structuur wanneer vanuit een gezamenlijke visie en gemeenschappelijke verbindende waarden wordt gewerkt.

De intensivering van de samenwerking binnen de Lijn50 gemeenten zal de komende tijd verder vorm moeten gaan krijgen. Op dit moment beperkt zich dat hoofdzakelijk tot samenwerking op het gebied van de Omgevingsvisie en Toerisme. Een verdieping en verbreding van samenwerking binnen de Lijn50 gemeenten, waarbij de inhoud en de beoogde doelen centraal staan, vereist een bijpassende aansturing op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Hierin zal de komende tijd nader geïnvesteerd moeten worden. Een verdere samenwerking

binnen Lijn50 kan voordelen opleveren op het gebied van kwaliteit en het verminderen van kwetsbaarheid. Denk daarbij aan het afvaardigen van een ambtenaar of bestuurder in bepaalde regionale gremia, of het verdelen van taken bij beleidsvoorbereiding op thema's die voor alle drie de gemeenten van belang zijn.

Verbonden Partijen

Het doel van het deelnemen aan een verbonden partij voor de gemeente Eijsden-Margraten is met name kostenbesparing, vermindering van de kwetsbaarheid en verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering. Geconstateerd is dat onze financiële bijdrage aan Gemeenschappelijke Regelingen (GR's) alleen maar toeneemt. Enerzijds door taakuitbreiding en anderzijds door toenemende kosten bij de GR's.

Het stemrecht van de gemeente Eijsden-Margraten in de GR is overal maar beperkt. De mogelijkheden om hierin samen op te trekken met andere gemeenten om meer invloed uit te kunnen oefenen, worden onderzocht.

Bij een nieuwe intreding in een GR van de gemeente Eijsden-Margraten wordt aan de voorkant meer de focus gelegd om een eventuele koststijging van de GR in de toekomst te beperken. Dit is echter niet geheel uit te sluiten, derhalve wordt bij het aangaan van een nieuwe samenwerkingsverband ook de uittredingsvoorwaarden bepaald. Dit vergroot de flexibiliteit en voorkomt dat wij geheel afhankelijk zijn van die partij.

Er zijn momenteel een aantal GR's waar wij niet zonder kunnen. Omtrent de partijen waar wij minder afhankelijk van zijn, worden de mogelijkheden op alternatieven onderzocht.

Ook door de Raad wordt aandacht gevraagd aan de algemene besturen van de GR's t.a.v de begroting 2020 om met voorstellen tot kostenreductie te komen en dat via halfjaarlijkse rapportages aantoonbaar wordt gemaakt dat de Verbonden Partijen alles in het werk stellen om de kosten op een verantwoorde manier te verlagen, de opbrengsten te optimaliseren en de (dreigende) tekorten op de uitvoering te beheersen en terug te dringen en in in de begrotingen voor 2020 GEEN prijsindex door te voeren.

Om grip te blijven houden op de verbonden partijen en daadwerkelijk de gewenste kostenreductie te kunnen bewerkstelligen vormt voor de komende jaren een uitdaging waarbij het samen optrekken in deze met andere gemeenten van essentieel belang is.

Dienstverlening&Participatie

Dienstverlening

Het uit 2012 daterende dienstverleningsconcept is aan herziening toe. De praktijkervaringen tot nu toe en veranderingen in onze omgeving onder druk van de digitale transformatie, vragen om een nieuwe inrichting van onze dienstverlening zodat we in de toekomst onze burgers nog beter van dienst kunnen zijn. Dit blijkt ook uit de uitkomsten van onderzoeken (zoals het Klantwaarde-onderzoek en de benchmark Waar Staat je Gemeente).

In 2019 is een aanzet tot een nieuwe dienstverleningsvisie opgesteld. Deze aanzet is tot stand gekomen na analyse van de ontwikkelingen om ons heen, de gemeentelijke ambitie ten aanzien van dienstverlening zoals vastgelegd in reeds vastgestelde (beleids-)documenten, de uitkomsten van uitgevoerde onderzoeken en de kernwaarden voor onze organisatie (Betrokken, Leergierig, Open, Klantgericht).

De opgave is nu om de aanzet tot een nieuwe dienstverleningsvisie nader te concretiseren en te komen tot een breed gedragen en vastgestelde visie welke vervolgens geïmplementeerd wordt.

Aansluitend op het vernieuwen van ons dienstverleningsconcept, dienen de beoogde verbeteringen binnen de organisatie te worden gerealiseerd. Dit vergt een breed veranderproces, dat in de tweede helft van 2019 wordt opgestart.

Het veranderproces raakt een diversiteit aan disciplines, zoals dienstverlening, organisatie-ontwikkeling, cultuur, procesmanagement, informatisering, digitalisering en communicatie. Er dient stapsgewijs en van onder af naar het eindresultaat toe te worden gewerkt. De kunst zit erin om voortdurend sturing te blijven houden op het realiseren van de doelstellingen.

Het beoogde veranderproces bestaat uit twee fasen:

1. Fase 1: Het opstellen en vaststellen van een nieuwe dienstverleningsvisie vertaald naar een nieuw dienstverleningsconcept inclusief een implementatieplan; (2^e helft 2019)
2. Fase 2: Uitvoering geven aan het in fase 1 voorgestelde veranderproces, zijnde het implementatieplan. (2020^e.v.)

Participatie

Om participatie te verankeren binnen de gemeente Eijsden-Margraten wordt er een visiedocument opgesteld; hierin wordt weergegeven welke uitgangspunten binnen onze gemeente centraal staan. Een daaruit voortvloeiend afwegingskader dient vervolgens bruikbaar te zijn en breed te worden gedragen. Een instrument dat steun biedt en helpt bij de praktische uitvoering van participatie bij plannen, projecten etc. Op deze wijze wordt participatie op een gecoördineerde en programmatische wijze aangepakt en kan het op een gedegen manier worden geïmplementeerd in de organisatie.

De visie op participatie is een belangrijke ontwikkeling die de komende jaren mede richtinggevend is voor onze organisatieontwikkeling. Het groeien naar een participatieve organisatie zal de nodige investeringen en aanpassingen vragen van onze organisatie.

Bedrijfsvoering

In 2020 zal de directie de sturingsfilosofie gebaseerd op een collegiale aansturing van de organisatie vanuit waardegedrevenheid oppakken om te bouwen aan resultaatverantwoordelijke teams gericht op het realiseren van een vitale, robuuste, wendbare, efficiënte en resultaatgerichte organisatie. Hiertoe zal zij (in 2019) een koersdocument met bijpassend implementatieplan opstellen dat richting geeft aan deze ontwikkeling in 2020 e.v.

Met inachtneming van de (financiële) opgaven voortvloeiende uit voorliggende kadernota zal kwantitatief en kwalitatief geïnvesteerd worden in de robuustheid en vitaliteit van de organisatie. In dat licht zal tevens ruimte geboden worden om te transformeren naar een lerende en verandergerichte organisatie die verbindingen weet te leggen met de samenleving, meebeweegt met veranderende behoeften en ontwikkelingen en daarmee continu van toegevoegde waarde is. Op realistische wijze wordt uitvoering gegeven aan het gestelde ambitieniveau van het bestuur. Een organisatie die voor het bestuur dienstbaar en toegewijd is maar tegelijk eigenstandig kan zijn. Een organisatie die goed kan wisselen tussen de rollen van partner en meedenker is van het bestuur, inwoners, ondernemers en verenigingsleven, maar tevens zich verantwoordelijk voelt voor een realistische uitvoering. Accenten op ambities komen hierbij te liggen op thema's als Landbouw&Landschap, Duurzaamheid en samenwerking.

Het doorvertalen naar de organisatie van de ambities op het gebied van participatie en dienstverlening zal de komende periode de nodige investeringen vergen. Wat dit precies gaat betekenen zal blijken uit de visie op dienstverlening en de visie rondom participatie die dit jaar worden opgesteld. Vanuit het oogpunt van klantgericht werken zal evenwel meer dan voorheen focus komen te liggen op het doorgroeien naar een meer procesgestuurde en participatieve organisatie die werkt aan de hand van principes van resultaatverantwoordelijke

teams, lean- en accountmanagement. Dit betekent dat informatie, communicatie en processen efficiënt en klantgericht zijn ingericht, er vanuit teams voortdurende aandacht is voor kwaliteitsverbetering en er wordt samengewerkt aan teamoverstijgende doelen. De klant en het functioneren van de samenleving staat centraal.

Naast het verder doorvoeren van datagedreven en procesgericht werken, in combinatie met het opstellen en implementeren van het dienstverleningsconcept, wordt het sturen op passende informatievoorziening voor raad, college en organisatie verder doorontwikkeld. Het optimaliseren van het VTH-proces en het hierbinnen verder invulling geven aan de uitgangspunten van de Omgevingswet, vormt zowel vanuit kwalitatief als vanuit kwantitatief oogpunt de komende periode een forse uitdaging. De krapte op de arbeidsmarkt binnen deze discipline zal deze opgave niet makkelijker maken. Overigens moeten we voor kwalitatieve functie-invulling ook op andere terreinen rekening houden met onze positie op de arbeidsmarkt.

Gestart is met het programma “happy@work” dat gericht is op het bevorderen van vitaliteit, duurzame inzetbaarheid en persoonlijke groei. Dit alles is er op gericht om bij te dragen aan de beoogde organisatiebeweging. Het terugbrengen van het ziekteverzuim naar een acceptabel niveau van 5% blijft de komende tijd op basis van de huidige inzichten een forse uitdaging.

Binnen ons HRM beleid zullen we steeds meer ook strategisch HRM, gericht op het realiseren van onze organisatiedoelen, ook vanuit goed werkgevers- en goed werknemerschap, vorm en inhoud geven. De afdeling HRM zal eind dit jaar voor deze rol zijn toegerust.

Op 1 januari 2020 gaat de Wet Normalisatie Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) in. Dan zal de rechtspositie van ambtenaren gelijkgetrokken worden met die van werknemers in andere sectoren. De arbeidsverhoudingen worden dan niet langer geregeld via de ambtenarenwet, maar via het burgerlijk wetboek.

Tenslotte is er in deze kadernota rekening gehouden met een structurele 3,5% cao-stijging. Bij het opstellen van de Kadernota zijn de vakbonden en de VNG hieromtrent nog in gesprek.

Overige ontwikkelingen

VTH/Omgevingswet

Gezien de opgelopen achterstanden bij vergunningverlening is in 2019 een ontwikkeltraject ingezet, hetgeen in 2020 wordt gecontinueerd. Het betreft een transformatie van processen, werkwijze en rollen, mede gericht op de nieuwe eisen vanuit de Omgevingswet en het adequaat afhandelen van klantvragen. De bedrijfsvoering wordt verbeterd en de sturing op resultaat versterkt. Uiteindelijk resulteert dit in een professionele organisatie die sterke fluctuaties in de werkvoorraad adequaat opvangt, achterstanden heeft weggewerkt en voorkomt maar bovenal handelt vanuit de geest van de Omgevingswet, waarbij het “ja, tenzij principe” centraal staat.

Naast de Omgevingswet zijn er nog een aantal ontwikkelingen die van belang zijn binnen het vakgebied VTH: de implementatie van de Wet private kwaliteitsborging, de implementatie van een nieuwe backoffice-applicatie (Squit 2020) en de landelijke kwaliteitscriteria. Voor deze laatste ontwikkeling wordt (naar verwachting) in de zomer van 2019 duidelijk of deze een wettelijk verplicht karakter gaan krijgen. Als dat zo is dan zal dat effecten hebben voor de uitvoering van de VTH-taken in regionaal verband. Voor het faciliteren van voornoemde ontwikkelingen zijn in deze kadernota extra middelen gereserveerd.

De implementatie van de Omgevingswet vormt de komende jaren een van de grootste opgaven binnen met name het fysieke domein. De omgevingswet wordt conform de door het College vastgestelde routeplanner in 2020

geïmplementeerd. Samen met lijn 50 werken we aan de omgevingsvisie en richten onze organisatie in op de nieuwe eisen vanuit de Omgevingswet. Stakeholders worden voortdurend betrokken in het proces.

Vanuit het perspectief van proces- en informatiemanagement, vormt de voorbereiding van de invoering van de Omgevingswet eveneens de voornaamste ontwikkeling voor 2020. Aangezien de Omgevingswet leunt op de drie pijlers nieuwe wetgeving, anders werken en digitalisering, worden werkprocessen vanuit deze principes in combinatie met een centraal klantbeeld vernieuwd. Een moderne digitale informatievoorziening, die aansluit op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is hierbij onontbeerlijk. Hiervoor neemt onze gemeente, evenals de andere lijn 50 gemeenten deel aan een regionale samenwerking voor een gemeenschappelijke proces- en informatievoorziening, die vanuit de Provincie Limburg wordt gefaciliteerd.

Vanaf meicirculaire 2020 nieuwe verdeling gemeentefonds.

In juni 2017 is het rapport 'Rekening houden met verschil' verschenen. Er wordt aan vele onderwerpen aandacht besteed waar onder het verminderen van het aantal maatstaven. Tevens aan het inbouwen van prikkels aan regionale verschillen in economische potentie. Dit zal in 2021 leiden tot een wetswijziging. De impact hiervan op de algemene uitkering voor Eijsden-Margraten is nog onbekend.

Bestuursverklaring omtrent rechtmatigheid

Vanaf boekjaar 2021 worden Colleges van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk voor het afgeven van een rechtmatigheidsverklaring. Dat gaat zeker gevolgen hebben voor het financieel beleid, de inrichting en de financiële verantwoording binnen gemeenten. De controleverklaring van de jaarrekening verschuift dan van de accountant naar de gemeente zelf, waarbij het college zich verantwoord.

Het is een logische stap om het college de verantwoording af te laten leggen voor het rechtmatig handelen van de gemeente. Het ministerie werkt aan een wetswijziging met betrekking tot de rechtmatigheid en bovendien zullen er daarvoor modellen met minimale vereisten beschikbaar komen. Volgens de VNG is in de zomer van 2019 duidelijk wat de kaders worden van de nieuwe rechtmatigheidsverklaring.

Financiële positie

Inleiding

Voorafgaand hebben wij u een beeld geschetst van de maatschappelijke omgeving van de gemeente Eijsden-Margraten en de gemeentelijke organisatie.

Overall kan hieruit geconcludeerd worden dat:

- de economie afkoelt en terugvalt naar een groeiniveau van 1,6 rond het structurele groeiniveau zit;
- er een structurele cao-stijging te verwachten is ad. 3,5%;
- het sluitend maken van de begrotingstekorten noopt tot het maken van heldere keuzes;
- de thema's Sociaal Domein en Verbonden Partijen om stevige regievoering vragen;
- de organisatie in ontwikkeling gaat met:
 - het implementeren van de dienstverleningvisie en participatie binnen de organisatie;
 - de doorontwikkeling van de organisatie op basis van de filosofie van resultaatverantwoordelijke teams;
 - verdieping van de samenwerkingsverbanden lijn 50 en het Middengebied vanuit het principe samen staan we sterker
- de gemeente actief anticipeert op ontwikkelingen op het gebied van:
 - Landschap&Landbouw
 - Duurzaamheid
 - Omgevingswet

Al deze vorenstaande punten nopen tot het maken van heldere keuzes. Niet alles is meer mogelijk en ambities dienen te worden bijgesteld. Niet alleen wat betreft de gemeentelijke middelen, maar ook wat betreft de ambtelijke capaciteit.

In de volgende paragrafen zullen wij nader in gaan op de financiële positie van de Gemeente Eijsden-Margraten en zullen we een voorstel doen voor de oplossingsrichting om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting 2020-2023.

Kaders en 'spelregels'

In het kader van financieel beleid dienen uitgangspunten te worden gehanteerd welke als kader gebruikt kunnen worden voor het opstellen van de begroting:

- Structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten
- De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn algemeen dekkingsmiddel;
- Specifieke rijksbezuinigingen worden doorgezet naar de doelgroep of gemeenschap, er vindt in principe geen 'reparatie' plaats uit de algemene middelen;
- Specifiek toe te rekenen bezuinigingen en efficiencykortingen welke concreet het gevolg zijn van taakmutaties worden financieel doorvertaald ten laste van de beleidsposten in de begroting;
- Indien het Rijk bezuinigingen en efficiencykortingen terugdraait dan worden deze 'teruggegeven' aan het betreffende beleidsterrein;

- Meevallers mogen dienen als compensatie voor tegenvallers op basis van bestaand beleid, niet voor beleidsintensiveringen of nieuw beleid;
- (Dreigende) overschrijdingen op de lasten en onderschrijdingen op de baten dienen in eerste aanleg te worden bijgestuurd door het treffen van tijdige en passende (beleids)maatregelen;
- Overschrijdingen van de lasten en onderschrijdingen van de baten worden in eerste aanleg gecompenseerd binnen het raadsprogramma;
- Voorstellen die buiten de P&C producten aan uw raad worden voorgelegd, zijn voorzien van een sluitende begrotingswijziging;

In de Gemeentewet is bepaald dat een meerjarenbegroting voor (tenminste) drie jaar volgend op het begrotingsjaar dient te worden opgesteld. Deze meerjarenbegroting dient structureel en reëel in evenwicht te zijn. Voor de begroting 2020 geldt dus dat minimaal de jaren 2022 en 2023 sluitend (positief) dienen te zijn.

Algemene financiële positie

De financiële positie speelt een belangrijke rol om een adequate en integrale afweging te kunnen maken over de te varen koers op de korte, maar vooral op de (middel)lange termijn. Het voeren van een solide financiële strategie is namelijk randvoorwaardelijk voor het realiseren van de ambities op de (middel)lange termijn waarbij op een doelmatige en doeltreffende manier wordt omgegaan met onze middelen.

Beoordeling van de financiële positie en de strategische doelstelling vindt plaats aan de hand van vier concrete doelstellingen elk voorzien van één of meerdere kengetallen.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

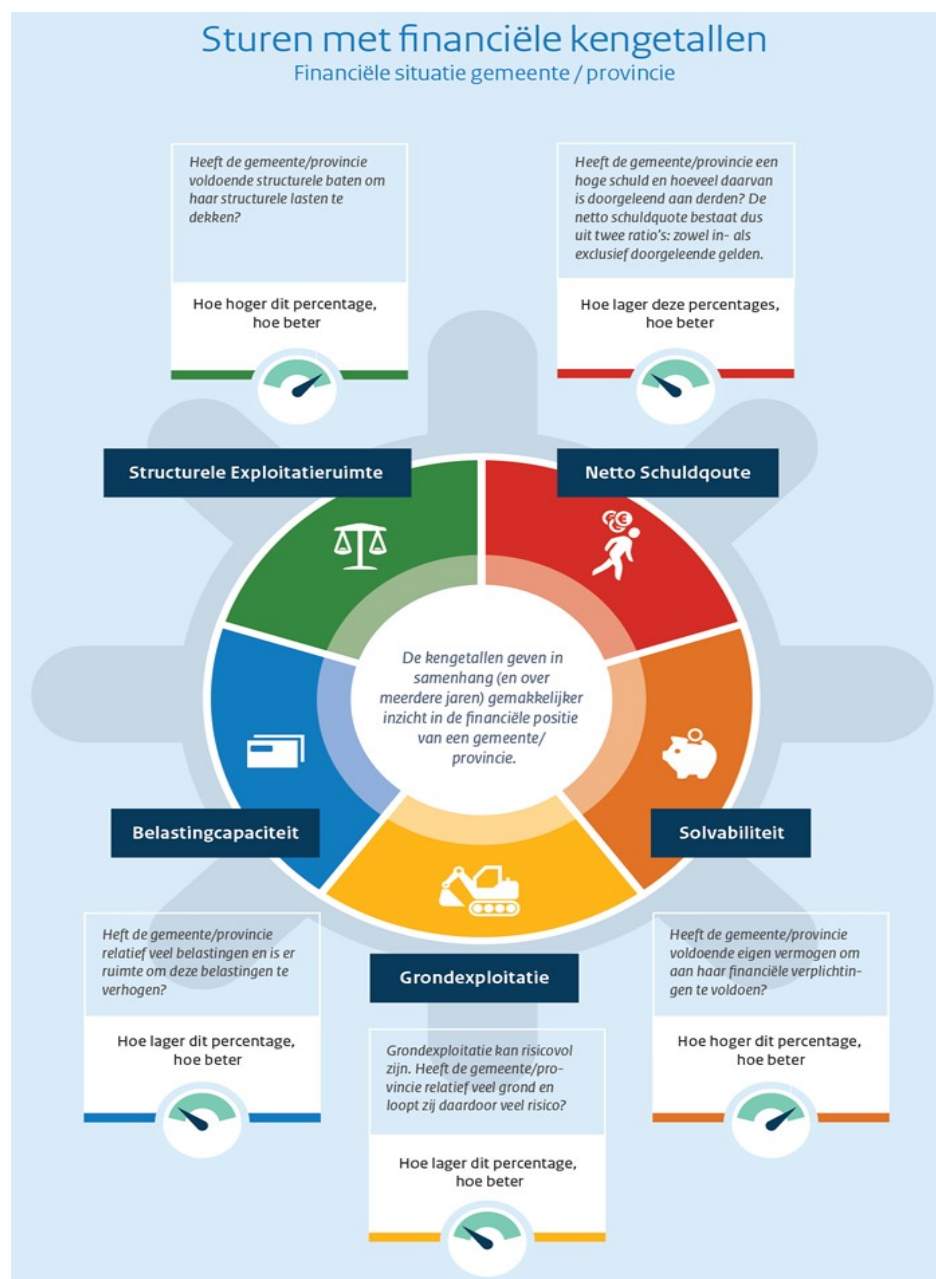

De beoordeling van de financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke

beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn. Afwegingen waarbij de beantwoording van de 3 W – vragen: wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? en wat mag het kosten? afgezet worden ten opzichte van de impact op de financiële positie.

De doelstellingen en de te hanteren kengetallen moeten vooral gezien worden als richtlijn en hulpmiddel voor uw bestuur bij het afwegingsproces om te komen tot maatschappelijk verantwoorde (investerings)beslissingen. Bij de uitwerking is er eerder gekozen om hiervoor kengetallen te gebruiken die wij vanuit wet- en regelgeving al geacht worden te presenteren. Deze geven inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid van onze gemeente.

De kengetallen zullen altijd in samenhang bezien moeten worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie. De kengetallen moeten dan ook niet gebruikt worden als norm maar vooral als streefwaarde waarbij een ambitie op hoofdlijn wordt uitgesproken. Dit laatste is vooral bedoeld om een gefundeerd debat met elkaar te kunnen voeren voor het bereiken van onze maatschappelijke doelstellingen in relatie tot de financiële positie.

Als richtlijn voor de streefwaarden is gebruik gemaakt van informatie van de VNG, stresstest gemeenten, BZK en de afgegeven classificaties van de provincie.

De streefwaarden moeten vooral helpen en richting geven zodat de doelstelling bovengemiddelde aandacht krijgt indien niet voldaan wordt aan de geformuleerde streefwaarden en dat inspanningen verricht worden om tijdig bij te sturen indien gewenst. De kengetallen moeten in die zin niet hard gebruikt worden als norm maar bovenal in totale samenhang gezien worden.

Onderstaande financiële kengetallen zijn ontleend aan de begroting 2019-2022.

Financiële uitgangspunten	2019 begroting	Norm
Materieel en structureel sluitende meerjarenbegroting	Positief	Structurele lasten gedekt door structurele baten (≥ 0)

Financiële kengetallen	2019 begroting	Benchmark categorie	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Integrale ratio weerstandsvermogen *	2,5	$\geq 1,0$			
Netto Schuldquote	130%	B	<90%	90-130%	>130%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	122%	B	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	23%	B	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	0%	A	>0%	= 0%	<0%
Structurele exploitatieruimte	0%	A	<20%	20-35%	>35%
Belastingcapaciteit	118%	C	<95%	95-105%	>105%

* De provincie Limburg heeft in het kader van meerjarig repressief toezicht de harde voorwaarde gesteld dat de integrale ratio weerstandsvermogen m.i.v. 2018 de waarde $\geq 1,0$ moet zijn.

In bijlage 'Financiële kengetallen' wordt nader ingegaan op de definities en onderbouwing.

Samenvatting meicirculaire 2019

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de trap op trap af methode wordt het accres genoemd.

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven volgens de normeringssystematiek (trap-op-trap-af).

Op deze wijze hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de ontwikkeling van de algemene uitkering en daarmee de omvang van het gemeentefonds.

Het geraamde accres 2019 wordt in de Voorjaarsnota ten opzichte van de septembercirculaire 2018 met € 74 miljoen positief bijgesteld. Voor de periode van 2020 tot 2024 wordt het accres neerwaarts bijgesteld oplopend tot structureel € 603 miljoen in 2023. De belangrijkste verklaring daarvoor ligt in de lagere ontwikkeling van de lonen en prijzen. De raming hiervan in het Centraal Economisch Plan (CEP) is lager dan bij de Miljoenennota. In deze meicirculaire vindt in 2019 ook de afrekening plaats van het definitief vastgestelde accres 2018. Het accres 2018 komt € 148 miljoen lager uit dan in de septembercirculaire 2018 werd geraamd. Dit komt doordat de onderuitputting bij het Rijk verder is opgelopen na Miljoenennota 2019.

De kosten in de WMO stijgen en op de jeugdzorg zijn al grote tekorten ontstaan. Betreffende de jeugdzorg is op landelijk niveau een openbrief van wethouders aan het kabinet verzonden dat door de tekorten in de jeugdzorg en GGZ een 'onverantwoorde' situatie is ontstaan. Dit heeft er toe geleid dat in 2019 € 420 miljoen en in 2020 en 2021 jaarlijks € 300 miljoen aan het gemeentefonds is toegevoegd. Aanvullend wordt onderzoek verricht om te kunnen bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. Daarnaast worden de komende maanden bestuurlijke afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG over hoe het jeugdhulpstelsel effectiever, efficiënter en beter kan gaan functioneren.

Intern wordt de focus gelegd op de beheersbaarheid van de kosten binnen het Sociale Domein en de verdere verbetering van de regievoering van de Verbonden Partijen.

Voor de gemeente Eijsden-Margraten heeft de meicirculaire 2019 de volgende financiële consequenties.

	2020	2021	2022	2023
Meicirculaire	€ 783.692	€ 946.543	€ 524.181	€ 1.297.315
Prijscompensatie	€ 458.000	€ 140.154	€ - 101.625	€ - 352.657
Cao-ontwikkeling	€ - 416.540	€ - 599.788	€ - 785.785	€ - 974.572

Bij de berekening van de algemene uitkering is rekening gehouden met de volgende belangrijkste parameters per 1-1-2019:

- Inwoners: 25.663, meerjarig is rekening gehouden met een gemiddelde stijging van 115 inwoners
- Huishoudens: 10.954
- Éénpersoonhuishoudens: 2.898
- Inwoners < 20: 4.475
- Inwoners < 65: 19.315
- Inwoners > 64: 6.778

- Inwoners 75 – 74: 3.572
- Inwoners 75 - 85: 2.113
- Inwoners >85: 663
- Woonruimten: 11.715, meerjarig is rekening gehouden met een gemiddelde stijging van 90 woonruimten.

De doorrekening van de algemene uitkering leidt tot onderstaand financieel uitgangspunt voor de begroting 2020 – 2023. In het hoofdstuk Budgettaire overzicht zijn de gevolgen voor 2020 – 2023 verder toegelicht.

	2020	2021	2022	2023	
A. SALDO PRIMITIEVE BEGROTING 2019	€ 19.548	€ 28.555	€ 640.681	€ 640.681	Voordeel
B. SALDO TWEEDE BESTUURSRAPPORTAGE 2018	€ 20.900	€ 15.000	€ 59.200	€ 59.200	Voordeel
C. SALDO BEGROTING 2019 NA WIJZIGING (A+B)	€ 40.448	€ 43.555	€ 699.881	€ 699.881	Voordeel
E. AUTONOME ONTWIKKELINGEN					
Programma 1	€ -1.183.151	€ -639.721	€ -639.721	€ -639.721	Nadeel
Programma 2	€ -	€ -	€ -	€ -	
Programma 3	€ -	€ -	€ -	€ -	
Programma 4	€ -	€ -	€ -	€ -	
Programma 5	€ 766.735	€ 424.674	€ -438.464	€ -105.149	Voordeel/ Nadeel
E. TOTAAL AUTONOME ONTWIKKELINGEN	€ -416.416	€ -215.047	€ -1.078.185	€ -744.870	
F. BESLUITEN					
Programma 1	€ -291.692	€ -247.825	€ -255.026	€ -255.026	Nadeel
Programma 2	€ -	€ -	€ -	€ -	
Programma 3	€ -	€ -	€ -	€ -	
Programma 4	€ -313.900	€ -335.598	€ -357.296	€ -357.296	Nadeel
Programma 5	€ -47.374	€ -47.374	€ -47.374	€ -47.374	Nadeel
F. TOTAAL BESLUITEN	€ -652.966	€ -630.797	€ -659.696	€ -659.696	
G. BIJSTELLING BESTAAND BELEID					
Programma 1	€ -228.927	€ -228.927	€ -228.927	€ -228.927	Nadeel
Programma 2	€ -	€ -	€ -	€ -	
Programma 3	€ -	€ -	€ -	€ -	
Programma 4	€ -	€ -	€ -	€ -	
Programma 5	€ -	€ -	€ -	€ -	
G. TOTAAL BIJSTELLING BESTAAND BELEID	€ -228.927	€ -228.927	€ -228.927	€ -228.927	Nadeel
H. TOTAAL EERSTE BESTUURSRAPPORTAGE 2019 (E+F+G)	€ -1.298.309	€ -1.074.771	€ -1.966.808	€ -1.633.493	Nadeel
NIEUW SALDO BEGROTING 2019 (D+H)	€ -1.257.861	€ -1.031.216	€ -1.266.927	€ -933.612	Nadeel

Budgettaire overzicht

In de vorige paragraaf heeft u kunnen lezen hoe groot de financiële opgave van de gemeente Eijsden-Margraten is om een structureel sluitende begroting 2020-2023 te presenteren.

Naast deze opgave zijn zoals u heeft kunnen lezen uit de omgevingsanalyse nog een aantal speerpunten gekomen die leiden tot een nog grotere financiële druk op de op te stellen begroting 2020-2023.

	2020	2021	2022	2023	
NIEUW SALDO BEGROTING 2019 (D+H)	€ -1.257.861	€ -1.031.216	€ -1.266.927	€ -933.612	Nadeel
Totaal Omgevingsanalyse	€ -435.000	€ -550.000	€ -190.000	€ -205.000	Nadeel
Totaal financiële opgave	€ -1.692.861	€ -1.581.216	€ -1.456.927	€ -1.138.612	Nadeel

Omgevingsanalyse

De kosten die hierin zijn opgenomen hebben betrekking op een bijdrage t.a.v samenwerking op Zuid-Limburgse schaal. De kosten bedragen € 75.000 oplopend tot € 125.000 in 2023. (uitgaande van een groeimodel van € 3 per inwoner in 2020 naar € 5 euro in 2023). Daarnaast zijn structureel € 15.000 op genomen voor verplichte asbestverwijdering in het kader van het Besluit Omgevingsrecht. Tot slot zijn extra middelen gevraagd om organisatorische maatregelen door te voeren i.h.k.v. klantgericht werken en sturen op resultaten.

Met het verwerken van de omgevingsanalyse komt de totale financiële opgave voor onze gemeente uit op een begrotingstekort van € 1,7 miljoen in 2020 teruglopend tot € 1,1 miljoen in 2023.

Onder de naam “Fit for the Future” heeft ons college samen met de ambtelijkorganisatie voorstellen gedaan om te komen tot een structureel sluitende begroting.

Onderstaand zullen deze maatregelen worden gepresenteerd.

	2020	2021	2022	2023	
Totaal, autonome budgettaire maatregelen	€ 221.783	€ 258.783	€ 281.783	€ 281.783	Voordeel

Op basis van een grondige budgetanalyse is nogmaals kritisch gekeken naar de geraamde bedragen in de begroting. Dit heeft geleid tot een voordeel in de op te stellen begroting 2020-2023.

	2020	2021	2022	2023	
Totaal financieel technische maatregelen	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000	Voordeel

In het kader van het presenteren van een structureel sluitende begroting is ook gekeken naar nog mogelijk te nemen financieel technische maatregelen. Hierbij moet u denken aan het juist en volledig toerekenen van uren aan investeringswerken. Daarnaast is ook nog rekening gehouden met te declareren kosten BCF in het kader van gemeenschappelijke regelingen.

	2020	2021	2022	2023	
Totaal opbrengsten zonder impact op ambities	€ 550.000	€ 100.000	€ -	€ -	Voordeel

Het voordeel dat hierbij wordt gehaald heeft te maken met het niet meer noodzakelijk zijn van de reserve SOVSO. Hierbij is rekening gehouden met het afwaarderen van de boekwaarde en de nog uit te voeren sloopkosten. De reserve was groot € 1,5 miljoen.

	2020	2021	2022	2023	
Totaal organisatiemaatregelen	€ 94.000	€ 250.000	€ 350.000	€ 350.000	Voordeel

Taakstellend heeft de organisatie, rekening houdende met uitstroom, doorstroom en het niet invullen van vacatures een opgave. Daarnaast zal in het kader van de doorontwikkeling van de organisatie vanuit het oogpunt van het realiseren van een robuuste en wendbare organisatie die resultaatgericht is een koersdocument met implementatieplan worden uitgewerkt in 2019.

	2020	2021	2022	2023	
Versoering of anders organiseren van activiteiten	€ 33.600	€ 33.600	€ 33.600	€ 33.600	Voordeel
Taakstellend Fysiek	€ 165.000	€ 145.000	€ 145.000	€ 145.000	Voordeel
Taakstellend Sociaal	€ 375.000	€ 400.000	€ 375.000	€ 375.000	Voordeel
Totaal ambitie omlaag bijstellen	€ 573.600	€ 578.600	€ 553.600	€ 553.600	Voordeel

Middels het anders organiseren of het toepassen van versoering is een structureel voordeel van € 33.600 opgenomen.

Betreffende de onderdelen Fysiek en Sociaal is respectievelijk € 165.000 en € 375.000 taakstellend opgenomen. De onderliggende posten worden geconcretiseerd en nader toegelicht in de begroting 2020-2023.

Totaal generaal

Onderstaand volgt het totaal overzicht van de "Fit for the Future" operatie.

	2020	2021	2022	2023	
Totaal financiële opgave	€ -1.692.861	€ -1.581.216	€ -1.456.927	€ -1.138.612	Nadeel
Operatie 'Fit For the Future'					
Totaal, autonome budgettaire maatregelen	€ 221.783	€ 258.783	€ 281.783	€ 281.783	Voordeel
Totaal financieel technische maatregelen	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000	Voordeel
Totaal opbrengsten zonder impact op ambities	€ 550.000	€ 100.000	€ -	€ -	Voordeel
Totaal organisatiemaatregelen	€ 94.000	€ 250.000	€ 350.000	€ 350.000	Voordeel
Totaal ambitie omlaag bijstellen	€ 573.600	€ 578.600	€ 553.600	€ 553.600	Voordeel
Totaal bezuinigingen	€ 1.697.383	€ 1.445.383	€ 1.443.383	€ 1.443.383	Voordeel
Totaal saldo	€ 4.522	€ -135.833	€ -13.544	€ 304.771	Nadeel/ Voordeel

Onbenutte belastingcapaciteit

Ten aanzien van de belastingheffing kunnen wij wederom stellen dat er nog een aanzienlijke ruimte zit in de onbenutte belasting capaciteit. Voor 2020 bedraagt deze € 1 miljoen dat niet middels belastingheffing bij de inwoners/bedrijven wordt gelegd.

Bij een niet meerjarig structureel sluitende begroting zal de provincie de gemeente opdragen deze onbenutte belastingcapaciteit in te zetten.

Om een meerjarig structureel sluitende begroting 2020-2023 te presenteren ziet het er vooralsnog naar uit dat wij aan een verhoging van de OZB-belasting niet ontkomen.

Onderstaand zijn de financiële gevolgen hiervan weergegeven.

	2020	2021	2022	2023	
OZB: Prijsindex, 2020 gerekend is met 1,5 opgehoogd naar 4%	€ 130.000	€ 133.250	€ 136.581	€ 139.996	Voordeel
OZB: Prijsindex, 2021 gerekend is met 1,5 opgehoogd naar 4%		€ 130.000	€ 133.250	€ 136.581	Voordeel
OZB: Prijsindex, 2022 gerekend is met 1,5 opgehoogd naar 4%			€ 130.000	€ 133.250	Voordeel
OZB: Prijsindex, 2023 gerekend is met 1,5 opgehoogd naar 4%				€ 130.000	Voordeel
Totaal belastingverhogende maatregelen	€ 130.000	€ 263.250	€ 399.831	€ 539.827	Voordeel

Op basis van deze voorgestelde belastingverhoging kan het volgende financiële totaal beeld worden gepresenteerd.

	2020	2021	2022	2023	
Totaal financiële opgave	€ -1.692.861	€ -1.581.216	€ -1.456.927	€ -1.138.612	Nadeel
Operatie 'Fit For the Future'					
Totaal, autonome budgettaire maatregelen	€ 221.783	€ 258.783	€ 281.783	€ 281.783	Voordeel
Totaal financieel technische maatregelen	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000	Voordeel
Totaal opbrengsten zonder impact op ambities	€ 550.000	€ 100.000	€ -	€ -	Voordeel
Totaal organisatiemaatregelen	€ 94.000	€ 250.000	€ 350.000	€ 350.000	Voordeel
Totaal ambitie omlaag bijstellen	€ 573.600	€ 578.600	€ 553.600	€ 553.600	Voordeel
Totaal bezuinigingen	€ 1.697.383	€ 1.445.383	€ 1.443.383	€ 1.443.383	Voordeel
Totaal saldo	€ 4.522	€ -135.833	€ -13.544	€ 304.771	Nadeel/ Voordeel
Totaal belastingverhogende maatregelen	€ 130.000	€ 263.250	€ 399.831	€ 539.827	Voordeel
Totaal Generaal	€ 134.522	€ 127.417	€ 386.287	€ 844.598	Voordeel

Opmerking

Hierboven wordt het saldo weergegeven van de kadernota. Dit geeft een goede indicatie weer van het saldo van de nog nieuw op te stellen begroting 2020-2023. Met andere woorden dit saldo kan dus afwijken van het uiteindelijke saldo van de begroting 2020-2023 welke u in november 2019 ter vaststelling wordt voorgelegd.

Bijlagen

Financiële kengetallen

Inleiding

In de 'Financiële positie' wordt de context aangegeven van het beleidsmatig karakter van de financiële kengetallen als onderdeel van de strategische en tactische doelstellingen van de financiële positie. In deze bijlage worden de financiële kengetallen en de voorgestelde waarden nader omschreven en geduid. Bij de uitwerking is er eerder voor gekozen om kengetallen te gebruiken die wij vanuit wet- en regelgeving al geacht worden te presenteren. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente.

Als richtlijn voor de streefwaarden wordt gebruik gemaakt van informatie van de VNG. Betreffende de solvabiliteitsratio is door de VNG geen norm aangegeven. Dit vindt wel in de stresstest 100.000+ gemeenten plaats. Als streefnorm hebben wij derhalve hieromtrent deze stresstest gehanteerd.

Integrale ratio weerstandsvermogen

Dit is de verhouding tussen de gekwantificeerde risico's, na het treffen van maatregelen, en de beschikbare middelen waaruit de risico's, wanneer ze zich manifesteren, kunnen worden gedekt. Bij het kwantificeren van risico's wordt rekening gehouden met de kans van optreden. Uitgangspunt is dat er voldoende middelen voorhanden zijn om de gekwantificeerde risico's af te dekken. Met andere woorden een ratio van 1,0. De provincie Limburg heeft in het kader van meerjarig repressief toezicht (standaard toezicht) de harde voorwaarde gesteld dat de integrale ratio weerstandsvermogen m.i.v. 2018 $\geq 1,0$ moet zijn.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de netto schuldenlast ten opzichte van de inkomsten en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe hoger de inkomsten, des te meer schulden een gemeente in theorie kan aangaan. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer of minder bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. De VNG richtlijn geeft aan dat bij een schuldquote hoger dan 130% er sprake is van een zeer hoge schuld.

Volgens de VNG bevindt de schuldquote van een gemeente zich normaal tussen de 0% en 90%, waarbij een schuld tussen de 100% en 130% gezien wordt als een relatief hoge schuld waarvoor voldoende aandacht moet zijn. Voorgesteld wordt om een streefwaarde te hanteren van $< 130\%$. Achterliggende gedachte hiervan is dat in deze schuldquote ook schulden worden meegenomen die uitgeleend zijn aan derden. Hoewel over de verstrekte leningen een risico gelopen wordt, kan verondersteld worden dat deze middelen worden terugbetaald.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Zoals aangegeven bij netto schuldquote wordt de hoogte van de schuld ook bepaald door het verstrekken van gelden aan derden. De netto schuldquote wordt daarom tevens berekend gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Volgens de VNG bevindt de schuldquote van een gemeente zich normaal tussen de 0% en 90%, waarbij een schuld tussen de 100% en 130% gezien wordt als een relatief hoge schuld waarvoor voldoende aandacht moet zijn. Voorgesteld wordt om voor de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen een streefwaarde te hanteren van $< 100\%$.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de weerbaarheid van de gemeente. De solvabiliteitsratio geeft weer welk deel van de waarde van de gemeente (investeringen) gefinancierd is met eigen geld. Hoe hoger de ratio hoe groter het deel van de investeringen welke gefinancierd zijn met eigen geld. Er zijn door de VNG (nog) geen richtlijnen afgegeven welke marges passen bij een gezonde solvabiliteit voor decentrale overheden. Op basis van de 100.000+ stresstest hanteert de provincie een ratio waarbij wordt aangegeven dat een ratio < 20% het meest risicovol is. Als richtlijn hebben wij deze hier ook aangehouden.

Grondexploitatie

De boekwaarde van de voorraden grond moet namelijk worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Grondexploitaties zijn risicovol en kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor (toekomstige) projecten hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de aangekochte grond kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten. Wanneer de waarde van de grond laag is, loopt een gemeente relatief weinig risico maar is er relatief weinig waarde om de schuld te kunnen verlagen uit grondverkoop. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt door de VNG beschouwd als kwetsbaar. Voorgesteld wordt om een streefwaarde te hanteren van <10%.

Belangrijke kanttekening bij dit kengetal is dat in ogenschouw moet worden genomen dat het hierbij alleen gaat om eigen grondexploitaties waarin de grondexploitaties van entiteiten waarin wij deelnemen niet meegenomen kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Hierbij wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Over het algemeen geldt dus als richtlijn: hoeveel te hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoeveel te gunstiger dit is voor de gemeente. Uitgangspunt is dat de structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Voorgesteld wordt om een streefwaarde te hanteren van $\geq 0\%$.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het geeft weer wat de ruimte is om belastingen te verhogen t.o.v. het landelijk gemiddelde.

De OZB, rioolheffing en reinigingsheffing zijn voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten.

Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). De onbenutte belastingcapaciteit is op pagina 26 weergegeven.

Financiële overzichten

	2020	2021	2022	2023	
Samenwerking Zuid-Limburg	€ -75.000	€ -100.000	€ -125.000	€ -125.000	Nadeel
VTE (inzet restant Brainport Gelden)	€ 75.000				Voordeel
Mobiliteit/GVVP (kapitaallasten)		€ -15.000	€ -30.000	€ -45.000	Nadeel
Autonoom: Asbest	€ -15.000	€ -15.000	€ -15.000	€ -15.000	Nadeel
Organisatorische maatregelen, klantgericht werken	€ -350.000	€ -350.000			Nadeel
Bedrijfsvoering i.r.t. businesspartnerrol. Regie sociaal Domein	€ -50.000	€ -50.000			Nadeel
Accountant	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000	€ -20.000	Nadeel
Totaal Omgevingsanalyse	€ -435.000	€ -550.000	€ -190.000	€ -205.000	Nadeel

	2020	2021	2022	2023	
Fysieke Leefomgeving, algemeen	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	Voordeel
Fysieke Leefomgeving, subsidie gem monumenten	€ 24.000	€ 24.000	€ 24.000	€ 24.000	Voordeel
Extra budget groen (250.000 -/- 50.000) incl Onderhoud bomen die niet in eigendom zijn vanaf 2020 €50K	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	Voordeel
Mens en Samenleving, algemeen	€ 7.010	€ 7.010	€ 7.010	€ 7.010	Voordeel
Mens en Samenleving, vervoerskosten basisonderwijs	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	Voordeel
Mensen en Samenleving, kosten servicebureau	€ 6.325	€ 6.325	€ 6.325	€ 6.325	Voordeel
Servicebureau, stembureauplicht ambtenaren	€ -	€ 10.000	€ 13.000	€ 13.000	Voordeel
Projectenbureau, bijdrage gemeente economisch beleid	€ 9.548	€ 9.548	€ 9.548	€ 9.548	Voordeel
Directie, juridische advieskosten HRM	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	Voordeel
Directie, Pobo's	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	Voordeel
MFA Eijsden (oorspronkelijk budget €271K)		€ 27.000	€ 47.000	€ 47.000	Voordeel
Vaste subsidies kinderopvang (oorspronkelijk budget € 181K)	€ 33.400	€ 33.400	€ 33.400	€ 33.400	Voordeel
Huur gebouwen bijzonder voortgezet onderwijs (oorspronkelijk € 94K)	€ 38.000	€ 38.000	€ 38.000	€ 38.000	Voordeel
Lijkbezorging (doorberekening kosten)	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	€ 3.500	Voordeel
Totaal, autonome budgettaire maatregelen	€ 221.783	€ 258.783	€ 281.783	€ 281.783	Voordeel

	2020	2021	2022	2023	
Meer uren toerekenen aan het MIP	€ 68.000	€ 68.000	€ 68.000	€ 68.000	Voordeel
BSGW toerekenen aan riool en Huur zoerbeemden toerekenen voor 50% naar riool	€ 110.000	€ 110.000	€ 110.000	€ 110.000	Voordeel
Verhogen BCF afval op basis van nieuwe uitgaven RD4	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	Voordeel
Totaal financieel technische maatregelen	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000	Voordeel

	2020	2021	2022	2023	
OZB voorlopige areaal uitbreiding	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	Voordeel
Verkopen panden (2019: heugdenweg, eindstraat milieupark - huur)	€ -50.000	€ -50.000	€ -50.000	€ -50.000	Nadeel
SOVSO school (reserve aframen)	€ 550.000	€ 100.000			Voordeel
Totaal opbrengsten zonder impact op ambities	€ 550.000	€ 100.000	€ -	€ -	Voordeel

	2020	2021	2022	2023	
Opgave organisatie	€ 250.000	€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000	Voordeel
Incidentele impuls voor organisatie-opgave	€ -200.000	€ -100.000			Nadeel
Bijdrage vanuit Algemene Reserve vanwege inzet personeel naar griffie	€ 44.000				Voordeel
Totaal organisatiemaatregelen	€ 94.000	€ 250.000	€ 350.000	€ 350.000	Voordeel

	2020	2021	2022	2023	
1x in de 5 jaar liberation/memorial	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	Voordeel
Ambitie Meer met de Maas bijstellen (van 50K naar 30K)	€ 20.000				Voordeel
Zwemregeling	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	Voordeel
Opgave Openbare ruimte	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	Voordeel
Opgave: versobering of anders organiseren (kantinekosten)	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000	Voordeel
Opgave: versobering of anders organiseren (gouden Huwelijksconcert)	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	Voordeel
Opgave: versobering of anders organiseren (kerstviering)	€ 4.600	€ 4.600	€ 4.600	€ 4.600	Voordeel
TOP	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	Voordeel
NK wielrennen	€ 25.000	€ 25.000			Voordeel
Vergroening voortuinen (via GRP)	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	Voordeel
Taakstelling welzijn	€ 50.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	Voordeel
Traject	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	Voordeel
Steunpunt mantelzorg	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	Voordeel
mantelzorg compliment	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	Voordeel
innovatiebudget	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	Voordeel
SZMH	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	Voordeel
Totaal ambitie omlaag bijstellen	€ 573.600	€ 578.600	€ 553.600	€ 553.600	Voordeel